

Sak 1/24 - «Vikingtidsmuseet på Bygdøy» - prosjektrapport LXIII til KHM's styre 2. februar 2024

I perioden fra styremøtet 8. desember 2023 til 22. januar 2024 har arbeidet i VTM-prosjektet hatt særlig fokus på følgende saker:

- Byggeprosjekt, Brukerutstyr (BUT) og Safeguarding of objects (SGO)
- Aktiviteter i Utstillingsprosjektets (UP) delprosjekter

I. Byggeprosjektet, Brukerutstyr (BUT) og Safeguarding of objects (SGO)

Byggeprosjekt – status, brukerinvolvering og kostnadsutvikling

Betongarbeid med støp av bunnplate, søyler og kjellervegger har kommet et godt stykke på vei. Detaljeringen av nybygget følger fastlagt plan. Det arbeides med kontrahering av underentrepriiser (takkonstruksjon, stålkonstruksjoner, heis etc). Boring av flomtunnel er ferdig og rør er trukket inn. Arbeidet med eksisterende bygg er startet opp og det pågår en møteserie gjennom våren for å definere omfang før prosjektering starter i august 2024.

Prosjektet har justert sine planer mot gjennomføring av det nedskalerte prosjektet - VTM 2. Denne løsning har samme planløsning som VTM 1, men kvaliteter og funksjoner i publikumsarealer er drastisk redusert eller tatt ut i sin helhet og en rekke arealer blir kun ferdigstilt som råbygg. Det betyr at arealer for laboratorier, gjenstandsbehandling og verksteder, særutstilling, opplevelsesrom og kino, mottaksarealer for skoleklasser, kontorarealer for administrativt ansatte og forskere, auditorium og restaurantlokalene blir levert som uinnredete arealer. I eksisterende bygg skal prosjektet kun gjennomføre nødvendig tiltak for brukstillatelse og teknisk oppgradering slik at det kan fungere sammen med nybygget, øvrig rehabilitering er tatt ut. Utomhus er kvalitetene på formidlingsarealene redusert betraktelig, både i indre gårdsrom og i parkområdet. VTM2 skal overleveres i en slik stand at anlegget umiddelbart kan tas i bruk for fullverdig museumsdrift, men de funksjonene som er tatt ut vil svekke publikumsopplevelsen og UiOs inntjeningsmulighet betydelig. Besparelsene ved kutt fra VTM1 til VTM2 er beregnet til 250 MNOK.

SB og UiO har utarbeidet en plan for håndtering av opsjoner (tilbakeføring av de kutt som er gjort våren/sommeren 2022) og som er nødvendige for å oppnå ambisjonene i det opprinnelige prosjektet. UiO har bedt om budsjettpriser på en rekke opsjoner for å se på muligheten for ekstern finansiering. De anslag som UiO så langt har mottatt antyder kostnader som er mer enn dobbelt så store som innsparingene ved å kutte. I brev fra KD 29. juni 2023 informerer KD om at de vil ta stilling til håndtering av opsjoner (utover mindre opsjoner som allerede er innarbeidet i prosjektomfanget) når SBs arbeid med å detaljplanlegge flyttingen av skipene er ferdigstilt, og det er utredet ev. konsekvenser for prosjektets helhetlige fremdriftsplan og for prosjektkostnadene. SB har sommeren 2023 utarbeidet en hovedfremdriftsplan der revidert flytteprosess av skip og sleder er innarbeidet. Planen medtar ikke UiOs tilknyttede prosjekter, SGO-fase 3 (støttesystemer for skip og sleder), prøvedrift eller innarbeidelse av opsjoner. Fremdriftsplan med ferdigstillingsdato for museet 21.04.2027 har gjennomgått en usikkerhetsanalyse gjennomført av Atkins (Systra). KD vil ta stilling til ferdigstillingsdato i revidert oppdragsbrev til SB. UiO har gjentatte ganger påpekt viktigheten av at alle aktører i prosjektet har felles forståelse for ambisjonene i prosjektet og at det

utarbeides en helhetlig milepælplan for totalprosjektet og en fremdriftsplan som inkluderer alle delprosjekter. SB har tatt initiativ til koordineringsmøter på fremdrift og arbeid med en slutfaseplan. SB har utarbeidet et premissdokument og en plan for arbeid med slutfaseplan med mål om at en slutfaseplan for totalprosjektet (inklusive UiOs tilknyttede prosjekter er ferdig ultimo april 2024).

SB gjennomfører brukermøter med UiO ved ferdigstilling av prosjektets kontrollområder ved ulike modenhetsnivå (MMI – modell modenhets indeks).

Arbeidet med en helhetlig ROS-analyse pågår med bistand fra ekstern rådgiver under ledelse av SBs prosjektledelse. SB har invitert til månedlige ROS-analyser.

Saken rundt finansiering og fremdrift i byggeprosjektet følges tett av museumsledelsen, UiO-ledelsen og VTMs prosjektledelse hos både KHM og Eiendomsavdelingen.

Brukerutstyrprosjekt (BUT)

I brukerutstyrprosjektet (BUT) pågår det arbeid for å avklare løsninger for teknisk infrastruktur i byggeprosjektet, samt videre spesifisering av utstyr. Det arbeides tett sammen med Utstillingsprosjektet med avklaringer på montere, AV/IKT-utstyr, utstillingsbelysning og wayfinding. Detaljering av montere pågår i tett samarbeid med Utstillingsprosjektet og leverandøren Goppion. Arbeidet med wayfinding er under utvikling sammen med leverandøren Cartlidge Levene. Det ble ferdigstilt en wayfinding-strategi i desember og arbeidet fortsetter gjennom våren med design. Det gjennomføres en leverandørkonferanse for anskaffelse av leverandør av effekt- og utstillingsbelysning 23.01.2024 med påfølgende utlysning av konkurranse våren 2024.

Safeguarding of objects (SGO)

Prosjektet omfatter relokalisering av de gjenstander som kan flyttes til Økern, sikring av alle gjenstander som blir på VSH under bygging, digital dokumentasjon av gjenstander, flytting av skip, sleder og vogn inn i nytt bygg, samt etablering av nye støttesystemer. Prosjektet er delt i to, men KHM har det overordnede ansvaret for samlingens sikkerhet i begge prosjektdelene. Statsbygg har gjennomføringsansvar for sikring av skip, sleder og vogn (SGO-SB), mens KHM har gjennomføringsansvar for resterende gjenstander på Bygdøy (SGO-KHM).

SGO-SB: Sikring av skip og sleder under byggefasen (fase 1) er ferdigstilt. KHM bidrar med planlegging og prosjektering av videre framdrift i SGO, flytting inn i nytt bygg og nye støttesystemer. SGO-SB har revidert planene for flytting av skip og sleder (fase 2) og dette er innarbeidet i hovedfremdriftsplanen. Ferdigstilling av plan for arbeid med etablering av nye støttesystemer (fase 3) gjenstår. KHM har stilt som krav at fase 3 skal være ferdig utredet og prosjektert før skipene flyttes. Kostnadsutviklingen i SGO-SB er meget bekymringsfull. KD har bedt SB om en beskrivelse av årsakene til kostnadsveksten og mulige tiltak for å ta ned kostnadene og/eller usikkerheten.

SGO-KHM: Delprosjektet relokalisering av fjerdefløy er avsluttet. Arbeidet med å revidere og dokumentere fortsetter i magasin på Økern.

II. Arbeid i Utstillingsprosjektets (UP) delprosjekter

Det er inngått kontrakter med de viktigste hovedleverandørene for realisering av utstillinger og publikumsopplevelser; 1/ Permanente utstillinger (KHM) - Ralph Appelbaum Associates (RAA) og Tamschick Media+ Space (TMS), 2/ Montere (SB/BUT) - Goppion S.p.A og 3/ Formidlingstilbud for barn og unge «Den store vikingreisen» (KHM) – Kiss the Frog (KtF). Disse leverandørene deltar (sammen med sine respektive underleverandører) gjennom hele prosjektperioden og helt frem til åpning av nytt museum.

Leverandører samarbeider tett i design og detaljeringsarbeidet, og arbeidet koordineres opp mot BUT og byggeprosjektet. UiOs IT-avdeling er koblet tett på UP, BUT og leverandører for å ivareta UiOs krav til tekniske løsninger i utviklingen. Det pågår et utredningsarbeid der UP og UiOs IT-avdeling beskriver løsning og omfang av et CMS (Content Management System) til museet. UP arbeider også med strukturering av gjenstandsdata i en designdatabase (dette skal senere overføres til museets CMS), konserveringsklargjøring, foto og 3D-skanning av gjenstander. Det arbeides også med å detaljere hvilke gjenstander som skal stilles ut i hvilken monter, og det planlegges for hvordan gjenstander skal monteres med støtter/oppheng.

På bakgrunn av forsinket fremdrift i byggeprosjekter er UPs budsjetter og overordnet fremdriftsplan revidert. Det er fortsatt ikke satt noe dato for åpning av museet, men UPs budsjetter og fremdrift er nå tilpasset åpning av nytt museum sommeren 2027 (tidligere planer var tilpasset åpning sommer 2026). UP vil gjennomgå fremdriftsplaner mer i detalj når en helhetlig milepælplan for totalprosjektet (inklusive UiOs tilknyttede prosjekter) foreligger. Den lave kronekursen og økt inflasjon påvirker i stor grad UP som følge av at en stor del av prosjektets innkjøp skjer internasjonalt. UP tar enn så lenge høyde for å håndtere merkostnader som følge av valutasvingninger innenfor prosjektets ramme og planlegger for at UP gjennomføres med samme kostander til innkjøp til tross for en lengre gjennomføringsperiode. Forlenget prosjektperiode vil dog medføre økte personalkostnader, som i revidert budsjett er estimert å øke med 28 mill. kr.

Det er utarbeidet en overordnet plan for hvordan UiO kan arbeide for å finne ekstern finansiering. UiO har gjennomgått liste over kutt i byggeprosjektet som skal kunne tas tilbake som opsjoner og prioritert de publikumsrettede funksjonene i fire grupper.

- 1) Skole- og undervisningsområder (opplevelsesrom – kutt #102, skoleområde i eksisterende bygg - juniorforskerverksted/seminarrom/matpakkerom/garderobe, samt kino – kutt #145)
- 2) Særutstillingsområde (kutt #35)
- 3) Auditorium (i eksisterende bygg)
- 4) Aktivitets- og serveringsområde (indre gårdsrom – kutt #151)

Når estimer på opsjoner foreligger fra SB er planen å utvikle prospekter for disse fire opsjonspakkene, til bruk i arbeidet med å få finansiert bygging av lokaler, innredning og utstyr. Det er foreslått, i tråd med signaler fra universitetsledelsen, at KHM tar ansvar for arbeidet med å finne sponsor/giver til 1) Skole- og undervisningsområder og at rektoratet, i samarbeid med KHM, arbeider med å finne sponsor/giver til 2) Sær-utstillingsområde, 3) Auditorium og 4) Aktivitets- og serveringsområde (indre gårdsrom).

Nedenfor følger en kort oppsummering av hovedaktivitetene i Utstillingsprosjektets delprosjekter.

Permanente utstillinger

Dette delprosjekt arbeider med de permanente utstillingene, særutstillinger, kino og digital besøksguide. Det arbeides nå med detaljert design av alle utstillingsområder, sammen med hovedleverandør RAA og TMS. Dette arbeid ferdigstilles i februar 2024, og etterfølges av fasen teknisk design. Arbeid med digitale besøks guider avventer til arbeid med de permanente utstillingene har kommet litt lengre, og arbeid med kino og særutstillinger avventer avklaring rundt finansiering. Henrik Lorentzen er ansatt som utstillingstekniker med oppstart 1. mars.

Andre formidlings- og aktivitetstilbud

Hovedtilbudet for barn og unge – «Den store vikingreisen» er den største leveransen fra dette delprosjekt. Preliminær design ferdigstilles i februar og vil etterfølges av detaljert design frem til sommeren. Delprosjektet vil senere også arbeide med tilbud for skoleklasser, og andre formidlings- og aktivitetstilbud.

Gjenstandsklargjøring og dokumentasjon

Delprosjektet skal ivareta VTMs arbeid med klargjøring av gjenstander til utstillingene på VTM. Dette omfatter både konserveringsarbeid og dokumentasjon (foto, 3D-skann, fotogrammetri). Dokumentasjonen skal ivareta behov knyttet til utstillingsdesign, formidling/markedsføring samt KHM/samlingsforvaltningsbehov (sikkerhet og dokumentasjon, grenseoppgang til SGO-KHM). Hovedleveranser i gjennomføringsfasen er revisjon, gjenstandskonservering, dokumentasjon og gjenstandsmontering. Det arbeides nå med en plan om å utstille ca. 5400 (av dette er ca. 3200 mynter) gjenstander som nå dokumenteres og klargjøres for montering.

Kommunikasjon og kommersielle tilbud

Delprosjektet samarbeider med Filmkonsulentene AS med produksjon av promofilm for publikumsopplevelsene i VTM. Planlagt ferdigstilling våren 2024. Det er utviklet en konseptuell plattform for VTMs digitale kunnskapsunivers, som nå videreutvikles til et konsept sammen med deltagere også fra andre delprosjekter. Det pågår løpende arbeid med kommunikasjon og informasjon om prosjektet. Delprosjektet leder arbeidet med «wayfinding» og det arbeides også med produktutvikling, oppdatering av prosjektets nettside og utvikling av det nye museets markeds- og kommunikasjonsstrategi. Delprosjektet skal i gjennomføringsfasen i overordnet arbeide med:

- Kommunikasjon og informasjon (internt og eksternt)
- Markedsføring
- Arrangementer og kommersielle satsninger
- Billettsalg
- Butikk / produktutvikling
- Kafé & Restaurant

Forskningssenter og laboratorier

Delprosjektet har ferdigstilt en rapport for arbeidet med Laboratorier og CT-skannerrom med oversikt over ønsket og nødvendig aktivitet i arealene. Prosjektbeskrivelse for delprosjektets gjennomføringsfase er

under utvikling og bygger på avklaring rundt samarbeid og grenseflater mot FP S2030 Faglig program for vikingtidforskning ved KHM som operasjonaliseres i samme periode, samt resten av utstillingsprosjektet.

Etablering av driftsorganisasjon

Arbeidet med overordnet driftsmodell fra UiO/EA er forsinket. Det er gjennomført en rekke workshops med KHM som nå skal oppsummeres i en rapport for senere godkjenning i en egen styringsgruppe for rammer for driften. UP starter opp eget arbeid med å planlegge driften parallelt med at de overordnede rammene legges. Prosjektbeskrivelse for delprosjektet er under utvikling. Delprosjektet skal i gjennomføringsfasen overordnet arbeide med:

- Driftskonsept for utstillinger, formidling, og arrangementsvirksomhet
- Driftskonsept for serveringsvirksomhet
- Driftskonsept for butikkvirksomhet
- Forretningsmodell for B2B kunder
- Prisstrategi for entré/billetter
- Utarbeidelse av bemanningsplan og etablering av driftsorganisasjon
- Utrede og avklare behov for finansiering av driften
- Formalisering av samarbeid med partnere og leverandører, herunder driftsavtaler, kommersielle partnere og andre samarbeids- og eventuelle leieavtaler.

III. VTM-prosjektets møter/reiser desember 2023 – januar 2024.

Følgende møter/reiser har vært gjennomført i perioden:

- Et (1) møte i *UiOs styrings- og koordineringsgruppe for VTM-prosjektet*.
- Et (1) møte i *KHMs styringsgruppe for VTM-prosjektet*.
- To (2) møter i *Kontaktforum* (felles koordineringsorgan SB, UiO/EA og KHM for VTM-prosjektet).

Det er løpende virksomhet i KHMs egen prosjektorganisasjon; koordineringsgruppen, delprosjektgrupper og særmøter tilknyttet de ulike aktiviteter i delprosjektgruppene.

Det har i perioden ikke vært holdt møter i *Prosjektrådet* (VTM-prosjektets høyeste organ med repr. fra SB, UiO, KHM og departementene).